

## שנתיים גורליות

ביום 16 למרץ בשנת 1923 הגעתי לחופי הארץ ולמחרת צעדתי ברגל לסלמיה, היא גבעת נשר, והצטרפתי לקבוצה "אחוזה".

הגעתי ארצה אחרי נדודים וטלטולים רבים מקריבויה אוזירו, אשר באוקראינה. בית הורי שימש מרכז ציוני בכל האזור ומשחר ימי גדלתי, הונכתי וספגתי אוירה ארץ-ישראלית, כאשר המטרה העיקרית היא — עליה ארצה, אבל בימים ההם, ימי מלחמת העולם הראשונה, לא נסתייע הדבר.

פרצה מהפכת פברואר — אביב העמים. ברחוב היהודי החלה פעילות ציבורית ענפה ובמיוחד בתנועה הציונית. גם מקומי לא נעדר בפעילות זו. יחד עם עוד צעירים בני גילי אירגנו תנועת-נוער ציונית "פרחי ציון" ולאחר מכן את הסתדרות "החבר". בימי הפורענות והפוגרומים, שבאו על יהודי רוסיה בעקבות מלחמת האזרחים, זינקנו בכל להט נעורינו לשורות ה"הגנה העצמית", בכדי לעמוד בכבוד על הנפש והרכוש היהודי.

בשנת 1921 נפתח סדק צר בגבול רוסיה-פולניה והיתה אפשרות — אמנם בדרך בלתי-ליגלית — לצאת את הארץ. כל המשפחה יצאה לדרך, למרות הסכנות שבהברחת הגבול. בפולניה חיכינו כמעט שנה לאפשרות של עליה וביום 5 למרץ 1923 הפלגנו באנית גרוטאות מנמל גלץ שברומניה לארץ-ישראל.

\*

התרשמתי מאוד מהקבוצה בת 9 חברים, שעלתה על הקרקע חדשים מספר לפני באי. כל אחד מהם היה טיפוס בפני עצמו. מי שנקלע במקרה למקום זה ולא הכיר את האנשים האלה מקרוב עלול היה לטעות ולחשוב שיש לו ענין עם ציניקנים ללא תקנה, ואכן, לפעמים נדמה היה שהם מבליטים במכוון את הציניות. בכלל אסור היה להזכיר את המילה "אידיאליסטים", זה עורר בהם סלידה כאילו. אבל ביסודם כולם היו אידיאליסטים, מסורים לענין ונאמנים לדרך שבחרו לעצמם. זכורני, כאשר הצטרפתי לקבוצה כתב אחד מהם להרצלפלד: "מיר האבן שוין אן אייגענעם חלוצ", כלומר: יש לנו כבר חלוצ משלנו... היתה זאת השפעת התקופה וזאת התגובה על הקשיים והסבל שהיו מנת חלקם של אותם אנשי העליה השניה, אשר למרות הכל לא נשברו ונשאר בארץ. וכאלה היו אנשי "אחוזה". הם רחשו שנאה עמוקה לבועזיות. כך נתכנו האיכרים, אשר ירדו לחייהם במונעם מהם את יום העבודה ועל ידי כך דנו אותם לרעב. היה ברור להם שבועזים אלה לא יבנו את הארץ. אנשי "אחוזה" בחרו את דרך חיי הקבוצה ללא שום אידיאולוגיות — "ככה צריך". אחרת הם לא יכלו להיות. ה"ציניות" שלהם, כביכול, שלאמיתו של דבר, אף פעם לא הפכה לגסות, לא הפריעה. בל נשכח שבאותם הימים דרך הקבוצה לא היתה סלולה ורוב המנהיגים של פועלי ארץ-ישראל, כמו ברל, קפלנסקי וייבדל לחיים ד. בן-גוריון, לא היו אנשי קבוצה. יחסם של אנשי "אחוזה" לעבודה היה, כמו בתקופה ההיא, מיוחד במינו. נזכר אני: עבדנו — אני ועוד אחד מהקבוצה — בבנין בחיפה. הלה חלה במחלת פרקים ולא יכול לשאת דלי המלט באצבעות הידיים. שם אותו על זרועותיו וכך סחב דליים במשך כל היום. רצייתי לעזור לו, אבל הוא נפגע והתפרץ עלי: "איך אתה מעיז... לאנשים לא-עובדים הם התיחסו בביטול מהול בבז. איך אפשר לא לעבוד?"

יואל ברגמן ז"ל עבד בחצר. המחלה החלה כבר לתת בו אותותיה, כוחותיו תשו, אבל הוא עבד יום עבודה מלא. לא רצה לפגר. כאשר נסע לחיפה לסדר את עניני הקבוצה וחזר באמצע היום, החליף את הבגדים ויצא לעבודה. בעוד השמש בשמיים אי אפשר לשבת בחדר. הוא היה אדם פיקח ומשכיל. עיקר השכלתו היתה יהודית. בחור־ישיבה שיצא „לתרבות רעה“. את שיחתו היה מתבל בפסוקים והיה היחידי בינינו שדיבר עברית נכונה. אחרי שפרוץ־נסקי (אחווה) עבר לפתח־תקוה קיבל ברגמן את הענינים לידי. ואם כי מאוד התחשבו בו הוא שבע מרירות ומפח־נפש למכביר. המוסדות לא הבינו אותנו. לראשונה הם נתקלו בתופעה מעין זו כמו יגור. עם יתר הקבוצות המעטות שהתקיימו אז אפשר היה איכשהו להגיע לעמק השווה. אבל הקבוצה הקטנה הזאת גרמה תמיד צרות וכאב ראש. הקציבו לה 25 משפחות — לא הסכימה. קבעו לה משבצת קרקע — לא השלימה. דרשה תקציב יותר גדול, רפת יותר גדולה, יותר שיכון. תמיד בריב, תמיד במלחמה עם המוסדות המיישבים. אפילו ידידים לא הבינו מה בעצם רוצה קבוצה עיקשה זו. הייפלא, איפוא, כי במשך שנים היה יחס המוסדות אלינו חשדני כלטרדנים מבטן ומלידה ולא פעם הצרו את צעדינו ללא הבנה וללא הצדקה.

\*

ספק רב אם הקבוצה היתה מחזיקה מעמד לולא ההצטרפות לקיבוץ עין־חרוד. יש להדגיש: ברגמן כפה את האיחוד על הקבוצה. כולם היו נגד ולו היו מחליטים על ההצטרפות לקיבוץ עין־חרוד ע"י הצבעה אין ספק שההחלטה היתה שלילית. אחדים רצו להצטרף לגדוד העבודה. מי שחלם על קבוצה קטנה ומי שבכלל היה רוצה להפוך את יגור למושב. וכולם היו אכולי יאוש. ברגמן הצליח במאמציו לצרף את יגור לקיבוץ עין־חרוד מפני שברור היה לו רצונו והוא האמין שזהו המוצא היחידי. היתר — אפילו הם התנגדו, אבל גם הם לא רצו שיגור תתפורר ותתפורר ולא היה סיכוי אחר בעין. הם קיבלו את הדין.

בכלל יש להגיד כי השנתיים הראשונות עד לאיחוד היו קשות ביותר. עזבו אותנו בחורים טובים, בעלי הכרה ואנשי אידיאה. הם לא ראו את שביב־האור ולא האמינו שייבקע אי־פעם. ישבו שנה, שנתיים ולא ראו תכלית לא רק מבחינה אישית אלא גם מבחינה אידיאית־חלוצית. קמו והלכו. אחת העזיבות המכאיבות ביותר היתה עזיבת כמה חברות. קראו לזה מרד הבחורות. בערב־שבת אחד עזבו אותנו שלוש בחורות. הנימוק הרשמי: בחור אחד העליב אותן. אבל זה היה רק תירוץ פורמלי. הסיבה האמיתית היתה: חוסר כוח לסבול יותר והעיקר אולי חוסר פרספקטיבה ואמונה שיש ושיהיה פעם גמול לסבל זה. בוודאי, בעיות קליטת החברות בעבודה הוסיפו נופך משלהן לפרשה זו.

באחד הימים קיבלנו מצפת את הידיעה על מותו של ברגמן. היינו המומים ומדוכאים. התאספנו בחדר אחד וישבנו כל הלילה. הלוייתו התקיימה בחיפה, כי ביגור לא היה בית־קברות ומצב הנקודה היה מעורפל עדיין. חזרנו הביתה מיותמים.

\*

חלפו ארבעים שנה. ולפעמים — אפילו לאלה שצעדו את הצעדים הראשונים של המשק קשה להאמין, למראה של יגור היום. כי אכן, כזאת היתה ההתחלה.